

KRISTÍN SIGFÚSDÓTTIR.

Kristín Sigfúsdóttir skáldkona fæddist að Helgastöðum í Eyjafirði 13. júlí 1876. Hún var dóttir Sigfúsar Hanssonar og Guðrúnar Jónsdóttur, systur Páls J. Árdal. Ekki átti Kristín kost á menntun í æsku. Aldrei gekk hún í neinn skóla, en fékk aðeins tilsögn í því, sem heimtað var af börnum til fermingar. En snemma kom það í ljós, að hún var óvenjulega bókhneigð og með afbrigðum skörp að nema. Árið 1901 giftist Kristín Pálma Jóhannessyni frá Skriðu í Eyjafirði, mesta dugnaðar og myndarmanni, en fátækum. Byrjuðu þau þar búskap en fluttu síðar að Kálfagerði í sömu sveit. Þau eignuðust 5 börn.

Snemma kom það í ljós, að Kristín væri skáldmælt. Á fermingaráldri var hún farin að skrifa smásögur og yrkja kvæði. Hún skrifaði í anda þjóðfélagslegs raunsæis. Hún fjallar m.a. um stöðu kvenna, einkum vinnukvenna, og annarra sem minna mega sín, s.s. barna og gamalmenna. Auk þess samdi hún mikið af erfiljóðum fyrir sveitunga sína, eins og t.d. ljóðið Móðurmissir, sem mælt er fyrir munn ungra barna.

Móðurmissir

Hún elsku mamma er dáin, sem unnum við svo heitt,
Og æskunnar gleði í söknuð er breytt.

Hver vefur okkur örmum? Hver vakir okkur hjá?
Hver vögguljóðin syngur? Hver strýkur tár af brá?

Hver kennir ungum vörum 'ið blíða bænarmál?
Hver brosir ljósi og hlýju í kærleikspyrsta sál?

Hver gleðst nú er vér fögnum? Hver grætur okkar raun?
Hver gefur allt hið bezta og heimtar engin laun? (1920)

Skáldinu Matthíasi Jochumssyni fannst svo mikið til um ljóðgáfu Kristínar, að hann sendi henni eitt sinn kvæði Hannesar Hafstein í skrautbandi með langri áritun í viðurkenningarskyni fyrir ljóð þau, sem hann hafði heyrt eftir hana. Ekki var þetta fyrir persónulega vináttu, því að þau höfðu aldrei talað saman. Þó að Kristín hafi ort talsvert af kvæðum hefur hugur hennar einkum hneigst að sögu og leikritagerð.

Af verkum Kristínar má nefna leikritið Tengdamömmu (1923), smásagnasafnið Sögur úr sveitinni (1924) og skáldsögurnar Gestir (1925) og Gamla sögu (1927-1928). Ritsafn Kristínar kom út 1949-51.

Hér kemur brot úr ritdómi sem birtist í Degi 26. apríl 1923 um leikritið Tengdamömmu „Fyrir nokkrum dögum síðan kom hingað til bæjarins flokkur manna ofan úr sveit, til þess að sýna bæjarbúum sjónleik, sem æfður hafði verið og sýndur í sveitinni í vetur. Höfundur leiksins er fátæk sveitakona, sem á engan skóla hefur gengið og enga aðra mentun hlotið en þá, sem hún hefir veitt sér sjálf og mér vitanlega hefir hún aldrei ferðast út fyrir takmörk héraðsins. Fólkið, sem hafði hlutverkin í þessum leik, var flest, ef ekki allt, viðvaningar á þessu sviði og flest af því, sem aldrei hafði séð sjónleik eða leiklist, sem til verulegrar fyrirmyndar gæti verið. Að öllu þessu athuguðu var ekki mikil ástæða til að búast við miklu mælt á kvarða leiklistar. En reynslan varð þó nokkuð önnur. Það er ekki ætlun mín að fella dóma yfir meðferð leikendanna á hlutverkunum, en ég þori þó að fullyrða, að sum hlutverkin voru svo vel leikin, að varla hefir betra sést hér og yfirleitt bar leikurinn vott um, alúð og hinn bezta vilja leikendanna og viðleitni þeirra til þess að leggja sál sína í leikinn, sem virtist takast fram yfir allar vonir hjá flestum.

Flokkurinn hafði með naumindum getað fengið leikhúsið hér leigt til sýninga tvö kvöld í miðri viku. Fyrra kvöldið, sem leikurinn var sýndur, var húsið yfirfult, ekki aðeins sæti, heldur líka allt það rúm, sem hægt var að standa í. Orðrómurinn um leikinn hafði borist til bæjarins á undan leikendunum. Síðara kvöldið var aðsóknin svo mikil að leiknum, að til vandræða horfði og urðu yfirvöld bæjarins að skerast í leik, til þess að ekki yrði þjappað alt of mörgum mönnum í húsið. Mikill fjöldi varð frá að hverfa án þess að komast að. Áhorfendurnir voru mjög ánægðir yfir leiknum og létu ánægju sína í ljós með dynjandi lófataki að leikslökum og annað kvöldið kallaði mannfjöldinn fram bæði leikendur og höfundinn með hinum mestu fagnaðarlátum.”

Skáldið Jón úr Vör kemst þannig að orði í formála fyrir Ritsafni hennar, bls. 11: „Hún var oft allt í senn: höfundur, leikstjóri og aðalleikandi. Reynslan kenndi henni því þegar á æskuskeiði, hvernig leikrit þyrftu að vera svo að þau væru sýningarhæf og nytu sín vel á leiksviði. Þau orð, sem hún lagði í munn leikpersóna sinna, urðu að vera meitluð, markviss og skýrt hugsuð, ættu þau að ná settu marki og gefa þeim, er mæltu þau, líf og sérkenni. Án þessa undanfara hefði Kristín ekki getað komið fram í fyrstu bókum sínum sem heilsteyptur höfundur né samið leik sem fór sigurför um gervallt landið, enda þótt hún hefði sjálf aldrei í leikhús komið.”

Nokkur kvæði eftir Kristínu hafa birst í blöðum öll ljómandi falleg eins og t.d. ljóðið Gunna á berjamó sem birtist í Unga Íslandi og er ein 23 erindi og hér kemur smá sýnishorn af því.

Gunna á berjamó

Jeg ætla að segja ykkur sögu af mjer.
Einn sumardag í fyrra mig langaði í ber.
Eg var heim' við bæinn ömmu minni hjá,
á engjunum var fólkið að raka og slá.

Mjer leiddist sjaldan heima, jeg ljek mjer kisu hjá,
fyrir löngu síðan átti hún ketlinga þrjá.
Einn var fagurgulur, einn var bara grár,
einn var reyndar hosóttur, hvítur og blár.

Jeg passaði ný greyin og gaf þeim kjöt og mjólk,
þeir greindir voru allir og töluðu eins og fólk,
þeir sögðu reyndar aldrei annað en: Mjá,
svo enginn þurfti að fara í deilur við þá.

Mjer þótti vænst um Hosa, því hann fór first að sjá
og hoppaði og ljek sjer um bæinn til og frá.
Hann reif mig líka stundums vo rann mjer blóð úr kinn,
þá reiddist jeg nú snöggvast við litla kisa minn.

Í formála að Ritsafni Kristínar segir á bls. 17:

„Að sjálfsgöðu komu því fram raddir um það, að Kristín Sigfúsdóttir ætti að njóta ritstyrks af opinberu fé. Páll frændi hennar Árdal hvatti hana mjög eindregið til að sækja um styrk. Hún tók því í fyrstu mjög fjarri, taldi litlar líkur til þess að hún yrði sett á bekk með launuðum rithöfundum þjóðarinnar. Og ef svo ólíklega færi, myndi bæði henni sjálfri og mörgum fleirum finnast það ómaklegur heiður. Áttu þau um þetta nokkur bréfaskipti. Síðast sendi Páll henni skrifaða styrkbeiðni til hins háa Alþingis og vantaði ekkert nema nafn skáldkonunnar. „Lét ég þá að orðum frænda míns, sem alltaf vildi mér svo vel”, segir Kristín.

Styrkinn hlaut hún.

Hér er aðeins um lauslega kynningu á skáldkonunni Kristínu Sigfúsdóttur að ræða. Hún dó 28. sept. 1953.

Heimildaskrá

Benjamín Kristjánsson. 1968-70. Eyfirðingabók: *Sögur frá umliðnum öldum*. Bókaforlag Odds Björnssonar, Akureyri.

J. Þór. 1923. „Ritdómur um leikritið *Tengdamömmu*.” Dagur, 26. apríl 1923.

Kristín Sigfúsdóttir. 1949-1951. *Rit Kristínar Sigfúsdóttur*. Ísafoldarprentsmiðja, Reykjavík.